שבת פרשת כי תשא תשע"א

INTRODUCTION TO THE PRAYER OF יעלה ויבוא

מעין בוא יעלה ויבוא (עתיד לבוא לבא hard) מעין בוא יעלה ויבוא אובן ווצועק לעתיד לבוא /כל דבר שהוא לבא ווצועק לעתיד לבוא /כל דבר שהוא לבא ווצועק לעתיד לבוא /כל דבר שהוא לבא ווצועק לעתיד לבוא ווצועק לעתיד לבוא /כל דבר שהוא לבא ווצועק מחלה מיום and as מעין המאורע מוספתא מסכת ברכות (ליברמן) פרק ג' הלכה י'–כל שאין בו מוסף כגון חנוכה ופורים בשחרית ובמנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר מעין המאורע; אם לא אמר אין מחזירין אותו. וכל שיש בו מוסף כגון ראש חדש וחולו של מועד בשחרית ובמנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר קדושת היום מוסף כגון ראש חדש וחולו של מועד בשחרית ובמנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר קדושת היום

. בעבודה; ר' אליעזר אומר בהודייה. אם לא אמר, מחזירין אותו. ובמוספין מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע.

Translation: On special days of the year on which Tefilas Mussaf is not recited, such as on Hanukah or Purim, then in Tefilas Shacharis and Tefilas Mincha, one includes within Shemona Esrei a reference to the special nature of the day. If he fails to include a reference to the special nature of the day, he is not required to repeat Shemona Esrei. But if it is a special day on which Tefilas Mussaf is recited such as Rosh Chodesh or Chol Ha'Moed then when reciting Tefilas Shacharis or Mincha, he should include a reference to the sanctity of the day in the Bracha of Avodah (Ritzei). Rabbi Eliezer says that the reference to the sanctity of the day should be made in the Bracha of Thanksgiving (Modim). If he fails to include the special reference, he must repeat Shemona Esrei. On those days, when he recites Tefilas Mussaf, he recites seven Brachos in the Shemona Esrei of Mussaf and he includes a reference to the sanctity of the day in the middle Bracha of Shemona Esrei.

In the following source the prayer of יעלה ויבוא is described as: וצועק /כל דבר שהוא לבא:

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ד' דף ח' מור א' /ה"ג–כל דבר שהוא לבא אומרה בעבודה וכל דבר שהוא לשעבר וצועק לעתיד לבוא. שהוא לשעבר אומרה בהודאה. ומתניתא אמרה ונותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבוא.

Translation: Any additional prayers that include requests for assistance in the future should be recited in the Bracha of Avoda (Ritzei). Any additional prayers that refer to events of the past should be recited within the Bracha of Thanksgiving (Modim). We learned that thanks should be given for events that happened in the past but prayers for assistance in the future should be shouted.

The fact that Talmudic literature provides several definitions for the prayer of יעלה ויבוא may reflect that the both the wording and the placement of the prayer evolved over the generations. That process may explain the position of רבי אליעור above and in the sources below that הורייה of הורייה of ברבה should be recited in the ברבה of הורייה:

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף מ' עמ' ב'-דתניא: שבת שחל להיות בראש חודש או בחולו של מועד, ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו שבע, ואומר מעין המאורע בעבודה. רבי אליעזר אומר: בהודאה. ואם לא אמר – מחזירין אותו. ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע. Translation: If Sabbath coincides with the first day of a new month or with one of the intermediate days of a holiday, one reads the seven benedictions of Shemona Esrei in the evening, morning and afternoon prayers in the usual way, inserting the formula appropriate for the occasion in the Bracha that reflects the Temple service; Rabbi Eliezer ruled: The insertion is made in the benediction of thanksgiving. If one failed to insert the reference one is made to repeat all the Brachos of Shemona Esrei. In the Mussaf prayers one must begin and conclude with the mention of the Sabbath inserting the reference to the sanctity of the day in the middle of the Brachos only.

משנה מסכת ברכות פרק ה' משנה ב'–מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים ושואלין הגשמים בברכת השנים והבדלה בחונן הדעת ר' עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי אליעזר אומר בהודאה:

Translation: Mishna. G-d's attribute of providing rainfall is to be mentioned in the Bracha of the resurrection of the dead, and the petition for rain in the benediction of Mivarech Ha'Shanim, and Havdalah in 'that graciously grants knowledge'. Rabbi Akiva says: he says Havdalah as a fourth blessing by itself; Rabbi Eliezer says: Havdalah is said in the thanksgiving benediction.

Professor Y. D. Gilat, on page 148 of his book: R. Eliezer Ben Hyrcanus, A Scholarly Outcast, provides us with an explanation for Rabbi Eliezer's position that the prayer of יעלה ויבוא is recited:

In R. Eliezer's opinion, all the additions in the Eighteen Blessings that involve mentioning a particular day or the event which it commemorates belong solely to the Thanksgiving, i.e. to the prayer beginning "We give thanks unto Thee". Scholars have already surmised that according to R. Eliezer the "mention of the day" did not include any petitions (as the Ya'aleh ve-yavo does) but only expressions of gratitude, like those in the paragraph "Al ha nissim" [on Hanukah and Purim], just as we combine a mention of the day with expressions of gratitude for the Sabbath or festival in the blessings after the haftarah [from the prophets].

It seems probable that R. Eliezer represents the early custom, which was current in Temple times, of concentrating all additions to the amidah at the end, in the penultimate Blessing of Thanksgiving. After the destruction of the Temple, however, the sages ordained that, whenever an additional service was said, the "mention of the day" should be amplified by adding a petition that the remembrance of the Jewish nation might arise and come (Ya'aleh ve-yavo) before G-d for their welfare and blessing. They therefore transferred the "mention of the day" to the sacrificial service (the fifth), which already included a petition for the return of the Divine Presence to Zion and the restoration of the Temple service to Jerusalem, in conformity with the general principle laid down in y. Ber. 4:3, 8a: Whatever relates to the future is to be said in the [Blessing of] Service; whatever relates to the past is to be said in the [Blessing of] Thanksgiving.

Professor Galit provides us with a clue as to how we can uncover the original wording of the prayer of עלה ויבוא. He points to the present form of the last ברכות ההפטרה:

על התורה, ועל העבודה, ועל הנביאים, ועל יום השבת הזה, שנתת לנו, י–י א–להינו, לקדשה ולמנוחה, לכבוד ולתפארת. על הכל, י–י א–להינו, <u>אנחנו מודים לך,</u> ומברכים אותך, יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה י–י, מקדש השבת.

להבין את התפלה

על התורה, ועל העבודה, ועל הנביאים, ועל יום (לשבת: השבת הזה, ועל יום) חג המצות / חג השבעות / חג הסכות / השמיני חג העצרת הזה, שנתת לנו י–י א–להינו, (לשבת: לקדשה ולמנוחה,) לששון ולשמחה, לכבוד ולתפארת. על הכל י–י א–להינו, <u>אנחנו מודים לך,</u> ומברכים אותך, יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה י–י, מקדש (לשבת: השבת ו)ישראל והזמנים.

שבת contain words of thanks for G-d having provided the Jewish people with שבת מחל wet thank G-d who provided us with שבת for the purpose of אבת שבת for the purpose of לכבוד ולתפארת; for sanctity and rest and for honor and glory. On the holidays we thank G-d who provided us with holidays for the purpose of, לכבוד ולתפארת לששון ולשמחה, for joy and happiness and honor and glory! Neither ברכה contains a request for future assistance. The wording of the last of the ברכות ההפמרה clearly contains within it words that fit the definition for the term: מעין המאורע; i.e. a declaration of the special nature of the day. The ברכה also conforms to the position of אליעזר ההפמרה that a reference to the special nature of the day should appear in the ברכה הודאה הודאה הודאה מברכה הודאה (note the words: אנחנו מודים לך מודים לך הודאה הודאה מודים מעין המאורע as: אברבה שהוא לבא in which a reference to the special nature of the day is included. When the יושלה מעין המאורע as: אברבה שהוא לבא ובוא שנין המאורע but which has been modified to include requests that G-d undertake some future actions; i.e. הודאיה וברבו בו לברבה, והושיענו בו לחיים.

That the prayer of יעלה ויבוא evolved may explain why we refer to the name of the holiday twice in the middle יום מוב of שמונה עשרה in each prayer service on יום מוב. The first reference is as follows:

ותתן לנו י–י א–להינו באהבה (*לשבת* שבתות למנוחה ו)מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום (לשבת השבת הזה ואת יום)

לשמע"צ ולש"ת	ל <i>סוכות</i>	לשבועות	לפסח
השמיני חג	חג הסכות	חג השבעות	חג המצות
העצרת הזה,	הזה, זמן	הזה, זמן	הזה, זמן
זמן שמחתנו	שמחתנו	מתן תורתנו	חרותנו
(באהבה) מהרא הדש. זכר ליציאת מצרים.			

^{1.} It is ironic that a dispute exists as to whether a reference should be made to ארבות ההפטרה in the ברכות ההפטרה. The majority accept the opinion expressed in the אלמלא, גמרא דף כד' עמ' א', גמרא הדש הרש, that a reference is not necessary because: אלמלא מככף the opinion expressed in the אלמלא, וומרא הדש הדש, that a reference is not necessary because: אלמלא הדש הדש הדש הוא ביא בראש הדש הוא ביא בראש הדש in the מוסח מוסח ביב', הלכה מו') רמב"ם include a reference to ראש in the ההפטרה ההפטרה ההפטרה in the ברכות ההפטרה.

This paragraph resembles the last ברכה in that it identifies the holiday and it identifies the purpose of the day: לשמון, לשמוח מצרים, לשמון וכר ליציאת מצרים, לשמון מקרא קדש, וכר ליציאת מצרים מצרים, לשמון מונג and like the last מברכה of the מקרא קדש, it contains no requests. That paragraph may have been what the Talmud had in mind when it spoke of קדושת היום. The present form of יעלה ויבוא refers to as: כל דבר פעין ירושלמי ווצועק לעתיד לבוא /שהוא לבא מעין המאורע מוב מוב משמונה עשרה סובר ברכה it would appear that when the expanded version of מעין מוב מוב מוב מוב מוב מעין המאורע מוב מעין המאורע מעין המאורע מוב מעין המאורע as a second statement of מעין המאורע and kept both statements within the מעין המאורע.

The expanded version of מעין המאורע which the תלמוד ירושלמי defines as: כל דבר שהוא defines as: כל דבר שהוא לבח לבוא /לבא שהיד לבוא /לבא may be better reflected in the version of יעלה ויבוא found among the Geniza material and identified as representative of מנהג ארץ ישראל by Professor Ezra Fleischer on page 96 of his book: תפלה ומנהגי תפלה ארץ ישראליים בתקופת הגניזה:

אנא א-להינו

יעלה ויבא יגיע יראה ירצה ישמע יזכר יפקד זכרוננו פקדוננו
זכרון עמך עירך ארצך היכלך מקדשך מעונך זבולך עדתך נווך פלימתך
לפניך למובה ולרחמים ביום מקרא קודש הזה ביום . . . הזה
זכרנו בו למובה, י-י א-להינו, פקדנו בו לברכה ורחמים מלכינו, חוסה אתה י-י א-להינו
הגן והרוח הצל וחמול ורחם עלינו והושיענו וחננו וענינו והרוח לנו מצרותינו
כי אליך עינינו כי א-ל חנון ורחום אתה לבדך נקראת
ויהי יום מקרא קודש הזה יום הזה סוף קץ לכל צרותינו תחילה וראש לישועתינו.

Translation: Please G-d, may there arrive, rise, reach, appear, be heard, remembered, recalled, Your recollection and memory of the Jewish People, remembrance of Your People, city, land, palace, temple, dwelling place, lofty abode, meeting place, home and the remnant of Your People, before You, for well being and for mercy, on this day of holy assembly, on this day of . . . remember us, Lord our G-d, for good, recollect us for blessing and for mercy, our King, have pity, G-d our Lord, protect, confer benefit, rescue, have mercy, pity, and save us, bestow compassion on us, answer us and relieve us of our troubles, for our eyes are focused upon You because You, G-d, are a gracious and compassionate King, and only You are worthy of this description. May this day of holy assembly, the day of . . . become the day that marks the end of all our troubles, and the beginning and that which leads to our redemption.

Note how this version of יעלה ויבא is a much more poetic than the present day version. Note further that the number of requests contained in this version is much greater than those found in the present version. It is clear that מנהג בבל adopted the character of the wording of יעלה as it appeared in מנהג ארץ ישראל but reduced the number of lyrics and the number of requests.